

R. Rõõmäle.
28.09.40 k. Kõrvald

E. V.
TARTU ÜLIKOOLI
DOKUMENTAALKOND

28 sept 1940

Nr 227
TARTU

Wartab nimetuse
28.9.40

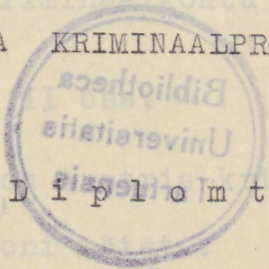
A. A.

7639

KASSATSIOONIAJENDID

AUSTRIA KRIMINAALPROTSESSIS

Diplom töö



Stud.jur. Arnold Noormets
Matr. nr. 14428

Tartu
1940.a.

2016. aastal 30. IX 40. juul

§ 6. Kassatsiooni koostajad.

§ 7. Kassatsiooni eesaluslikud ajendid.

I osa.

§ 1. Õiguskaitse. Edasikaebus õiguskaitse-
vahendamise.

§ 2. Edasikaebus. Mõiste ja liike.

§ 3. Austria kriminaalkohtu ehitus.

II osa.

§ 4. Kassatsioon Austria kriminaalprotsessis.

Kassatsiooni mõiste.

a) Vormilised nõuded kohtupoolte suhtes.

b) Vormilised nõuded kassatsioonikaebust
arutava kohtu suhtes.

§ 5. Kassatsioonikaebust esitama õigustatud
isikud.

§ 6. Kassatsioonikaebe tähtajad.

§ 7. Kassatsiooni seaduslikud ajendid.

1. R. H. ... Tartu, 1937.
a) Absoluutse mõjuga kassatsioonipõhjused.
2. Ernst Lehning, Österreichisches Strafprozessrecht, Wien 1912.
b) Relatiivse mõjuga kassatsioonipõhjused.
3. Wenzel ... Gleispach, Das Österreichische

§ 8. Materjaalõiguslikud tühistamisajendid.

4. K. Lisebauer, H. Suchomel, Die Österreichischen Strafprozessgesetze, Wien 1929.
5. A. Loffen und E. Lorenz, Die Strafprozessordnung, Wien 1909.
6. Die österreichischen Strafprozessgesetze 1929 a. Ueb. kassatsioonikohta seletuste ja lisadega.

Kasutatud kirjandus.

1. R.Räägo, Kriminaalprotsessi õpperaamat, Tartu, 1937
2. Ernst Lohsing, Österreichisches Strafprozessrecht, Wien 1912.
3. Wenzeslaus Gleisspach, Das Österreichische Strafverfahren, Wien 1924.
4. K.Lissbauer, H.Suchomel, Die Österreichischen Strafprozessgesetze, Wien 1929.
5. A.Loffen und E.Lorenz, Die Strafprozessordnung, Wien 1909.
6. Die österreichischen Strafprozessgesetze 1929 a. ühes kassatsioonikohtu seletuste ja lisadega.

1) Vrd. ka R.Räägo, Kriminaalprotsessi õpperaamat, Tartu 1937 lk. 15

Nii kindlustab kohtu menetluskord ka kodanikkudele teatava õigusi, mida kohus peab

I o s a .

§ 1. Õiguskaitse. Edasikaebus õiguskaitsevahendina.

Kohtu ülesandeks on kaitseda riigis kehtivat õiguskorda ning ^{tajuda} kodanikele võimalusi oma õiguste teostamiseks. Kohus oma ülesande teostamisel võib eksida, rikkudes seega ise õiguskorda. Seetõttu tekib paratamatu vajadus kohtuotsuste revideerimiseks. Kohtuotsusel, mis pole kokkukõlas kehtiva õiguskorraga, pole efekti ega autoriteeti. Mitte üksnes kohtuotsus ei pea alema kokkukõlas kehtiva õiguskorraga, vaid ka kogu kohtu menetlus. See peab arenema kindlas korras ¹⁾.

1) Vrd. ka R. Räägo, Kriminaalprotsessi õppe-
raamat, Tartu 1937 lk. 15

Nii kindlustab kohtu menetluskord ka kodanikkudele terve rea õigusi, mida kohus peab austama.

Kogu kohtuliku menetluse kestel kasutab kohtupool tervet rida mitmesuguseid õiguskaitse vahendeid, alates palvete, nõuete, tähtelpanu juhtimiste jne-ga ja lõpetades edasikaebuste ja uuendamispalvetega. Kõik need, väljaarvatud uuendamispalve, eeldavad kohtu poolt mingit eksimust, teatavate olukordade, asjaolude või eeskirjade õigustamatut mitteametamist.

Kogu menetluse kestel omab kohus teatava vabaduse tekkinud või tema poolt loodud olukordade muutmiseks, korrigeerimiseks, kuid momendist, mil ta on langetanud otsuse, on ta ise selle otsusega obligatoorselt seotud.

Siit peale saab kohtupool oma õiguslike ja tema arvates rikutud huvide kaitseks tarvitada ainult edasikaebust, mille põhjal asja arutab ja otsustab juba teine, kõrgem kohus. Et kohtuotsus kui niisugune peab kõrvaldama ühiskondliku elu häireid, tagama julgeolekut ühiskonnale kui ka üksikisikuile, peab ta omama küllaldase efektiivse jõu, mistõttu ka tähtajad edasikaebuse puhul ei saa olla pikad ja kohtupoole suhtes maksavad mitmesugused kitsendused.

Seega edasikaebusega saab taotleda ainult asja uut otsustamist ükskõik siis kas kõrgema kohtu enese või samaliigilise kohtu poolt vastavalt kõrgema kohtu juhistele.

Edasikaebuse olulisemaks tunnuseks on viide kohtu eksimusele, milline eksimus

oluliselt on rikkunud ükskõik millise kohtupoole õiguslikke huve. Eksimus ise võib olla kolmesugune: a) kohus on rikkunud protsessuaalõiguslikke norme, on ekslikult käsitletud menetlusõiguslikke võimupiire, mille tagajärjel on saanud kohtupoole õiguslikke huve mitteõigustatult riivav otsus või ka otsus, mis riivab üldiseid huve, kuivõrd on tegemist avalikõigusliku korra kaitsega,

b) kohus on ekslikult rakendanud materiaalõiguslikke norme ja tema otsus on vastuolus nende normide mahu ja rakenduspiiridega antud teokoosseisu puhul,

c) kohus on tõendeid valesti hinnanud ja selle tõttu jõudnud ebaõigele tulemusele. Kahel esimesel juhul on viga kergesti fikseeritav ja ka parandatav, kuna kolmandal juhul

võivad tekkida küllalt suured raskused. Nii näiteks ei ole sugugi garanteeritud, et tunnistajate, pealtnägijate, asjatundjate jne. väljäuotelused ka teises kohtuastmes annaksid teatud sündmusest või olukorrast sama pildi, mis esimeses kohtuastmes, vaid inimese kujutlusvõime muutumise, unustuse või mitmesuguste muude põhjuste tagajärjel see pilt võib kujuneda hoopis teiseks ja peamiselt just vääraks, mistõttu väga kergesti võib juhtuda, et juttu ei saa enam olla samade tõendite uuest hindamisest. Neil kaalutlusil ka Austria kriminaalprotsessi kord peamise edasikaebe võimalusena näeb ette edasikaebuse punktides a ja b kirjeldatud asjaoludel kassatsioonikorrast ja seda erinevalt meie protsessikorrast juba kohtu esimese astme otsuste peale.

Edasikaebus ja selle kasutamise võimalus eeldab õiguslikku ja olulist huvi, et ekslik või sellisena väidetav otsus mitte püsima ei jääks, vaid saaks teistsugune. See huvi võib olla isiklik või ka avalikõiguslik, olenevalt sellest, keda see otsus riivab. Oluline rõhk on sellejuures pandud just individuaalse enesekaitse võimalusele kohtualuse ja kui depressiivseisundis oleva isiku suhtes.

Kõrgema kohtu poole esimese astme kohtu otsuse muutmiseks või äramutamiseks.

Austria kriminaalprotsessi korral, nagu meilegi on, tunneb kahte liiki edasikaebusi: kaebusi (Nichtigkeitsbeschwerde) ja apellatsioonikaebusi (Berufung). Meie protsessikorraast erinevalt pandub aga Austria kriminaalprotsessis kolme

§ 2. Edasikaebus. Mõiste ja liike.

Nagu juba eelpool tähendatud, on otsuse langetanud kohus langetamise momendist selle otsusega seotud ja temal puudub õigus ükskõik mil viisil otsuse revideerimiseks, muutmiseks või äramuutmiseks. Isikud, peamiselt pooled või nende seaduses loendatud esindajad võivad nüüdsest peale pöörduda ainult kõrgema kohtu poole esimese astme kohtu otsuse muutmiseks või äramuutmiseks.

Austria kriminaalprotsessi kord, nagu meiegi oma, tunneb kahte liiki edasikaebusi: kassatsiooni- (tühistus) kaebusi (Nichtigkeitsbeschwerde) ja apellatsioonikaebusi (Berufung). Meie protsessikorrast erinevalt puudub aga Austria kriminaalprotsessis kolme-

faasiline kohtumenetlus (esimene aste, apellatsioonide aste ja kassatsioonide aste), vaid vastavalt asjas ilmnenu vigadele või puudustele piiritleb purgivald isiku õiguseid, kas tema on õigustatud esitama kassatsioonide- või apellatsioonikaebust. Jaoskonnakohtu asjus on lubatud ainult apellatsioon (Berufung), üldkohtu esimeses instantsis (Gerichtshof I Instanz) ja vandekohtus (Geschworenengericht) ainult karistuse määra ja eraõiguslike küsimuste peale, esineb ainult siis, kui kohus karistuse määra arvestamisel ei ole teinud normilisi vigu, mil juhul kassatsioon ka siin apellatsioonide väljalülitab.

Nii kassatsioon kui ka apellatsioon võivad kohtualuse seisukorda esimese otsuse järelle kas kergendada või ka raskendada, ole-

des kelle poolt ja millistel ajenditel edasikaebus on esitatud. Nii ei saa kohtualune ise mingil juhul oma esialgset seisukorda edasikaebusega raskendada, kuigi temal see soov peaks olema. Samuti ei saa tema seisukorda raskendada tema nimel toimivad isikud. Raskendada võivad kohtualuse seisukorda ainult prokuratuuri esindajate ja erasüüdistajate edasikaebused, mil puhul aga kassatsioonikohus arvestada võib ainult neid inimesi, kelle vastu edasikaebus on esitatud ja seda ainult esitatud ajendeil.

Ei ole lubatud edasikaebusi esitada terve otsuse kui niisuguse peale, väites selle puudulikkust või ebaseaduslikkust, vaid protsessikord nõuab oma edasikaebuse üksikasjalist põhjendamist ja iga üksiku ajendi et-

tetoomist niivõrd kui need ajendid üldse võivad põhjendada edasikaebust, olles seaduses sellistena sõnaselgelt loendatud. Vastasel korral on aga tegemist mittelubatud edasikaebusega, millise läbivaatamiselt kõrvaldamine on kohtule obligatoorne.

Edasikaebused Austria kriminaalprotsessi korra järele on lubatud ainult ühekordselt, s.t. kui on tegemist kassatsiooni ajenditega, siis kassatsioon - on aga tegemist apellatsiooniajenditega, siis apellatsioon. Selle kohaselt: kes kohtu esimese astme otsuse peale on esitanud apellatsioonikaebuse, jättes kasutamata kassatsioonikaebuse esitamise võimaluse, kui temal see oli, ei saa pärast apellatsioonikohtu poolt otsuse langetamist selle otsuse peale enam esitada kassatsiooni, mis on ka

arusaadav, kuna apellatsioonikohus, teotsedes vaid apellatsioonikaebust eeldavate ajendite piires, ei saagi neid piire ületamata laskuda küsimustesse, milliste lahendamisel võiksid esile kerkida kassatsiooni võimalused. Jaoskonnakohtu otsustele on lubatud ainult apellatsioon, kuigi suuremas ulatuses kui teiste kohtute otsustele, ja pääle selle segaprintsiibilisena, hõlmates ajendeid nii apellatsioonist kitsamas mõttes kui ka kassatsioonist.

On ühe või ka mitme poole poolt samaaegselt esitatud kassatsioon kui ka apellatsioon, siis lahendab mõlemad kaebused kas korraga või teine teise järele kassatsioonikohus.

Tagajärjed, mille edasikaebused esile

kutsuvad, võivad olla mitmesugused, igal juhul on need otsused, mis 1) kas asendavad endise otsuse, nagu see on apellatsiooni puhul ja osaliselt ka kassatsiooni puhul, või 2) tühistavad endise otsuse, kirjutades samaväärsele, võimupiiride ületamisel aga kompetentsele kohtuinstantsile ette uue otsuse langeamise vastavalt kõrgema kohtu juhistele ja püstitatud põhimõtetele. Ainult neist juhistest või põhimõtetest mittekinnipidamine võib poole suhtes tekitada uue edasikaebamise õiguse, kuna muidu edasikaebus enam pole lubatav.

2. Esimese astme kohtukoda (Gerichtshof I Instanz) asjus, mis ei allu vandekohtule (§ 13 p. 1). Pärast selle lahendamise esimese astme kohtukoda määrused jaotskonnakohtute otsuste peale. Esimesel juhul võtavad kohtu-

§ 3. Austria kriminaalkohtu ehitus.

Õigusmõistmist kriminaalasjus teostavad Austrias järgmised kohtud:

1. Jaoskonnakohtud (Bezirksgericht) ulatuses, nagu see on ette nähtud nende asutamisseadustes (StPO § 9). Jaoskonnakohtud on üksikisikulised ja pääle nimetatu kuulub nende ülesannetesse veel kaasaaitamine juurd-luse ja eeluurimise (Voruntersuchung) asja-des. Edasikaebus jaoskonnakohtu otsusele on lubatud ainult apellatsioonini korras.

2. Esimese astme kohtukoda (Gerichtshof I Instanz) asjus, mis ei allu vandekohtule (§ 13 p. 1). Pääle selle lahendab esimese astme kohtukoda kaebused jaoskonnakohtute otsuste peale. Esimesel juhul võtavad kohtu-

istungist osa kaks ametkohtunikku ja kuus
šöffikohtunikku (Schöffengericht) ametkoh-
tuniku eesistumisel - teisel juhul neli
ametkohtunikku.

Esimese astme kohtukoja juurde kuulub
ka kohtu-uurijaskond, kelle tegevuses ilmne-
nud vead, vaielused ja arusaamatused lahendab
sama kohtu moodustis "Ratskammeri" nime all
kolmekohtunikulises koosseisus. Edasikaebus
otsustele on lubatud apellatsioon, kassat-
siooni, kui ka erikaebe korras, esimesel ja
viimasel juhul teise astme kohtukotta, teisel
juhul kõrgemasse kohtukotta.

3. Vandekohtud (Geschworenengericht) ula-
tuses, nagu see on ette nähtud nende asutamis-
seaduses (§ 14). Vandekohtute kompetentsi
kuuluvad ainult peamenetlused ja nende põhjal

otsuste langetamised esimese kohtuinstantsina. Vandekohtud koosnevad kolmest ametkohtunikust ja kaheteistkümnest vandekohtunikust vastavate nimekirjade ja loosi järele. Kaevata vandekohtu otsustele saab apellatsioon või kassatsiooniteel.

4. Teise astme kohtukoda (Gerichtshof II Instanz). Teise astme kohtukoja ülesannetesse kuulub: a) apellatsioonikaebuste lahendamine šöffenikohtute (Ger.h. I Inst.) ja vandekohtute otsuste peale §§ 283 ja 345 ettenähtud juhtudel, b) kaebuste lahendamine Ratskammerite otsuste peale, c) kaebuste lahendamine süüaluse seisukorda asetamisel ja d) valve oma rajooni kohtute tegevuse üle. Pääle selle kuuluvad teise astme kohtukoja ülesannetesse veel alluvusvaieluste lahendamine, asjade

ühelast kohturingkonnast teise üleviimine kõrgema kohtu nõusolekul jne. Edasikaebusi selle kohtu tegevuse peale ei ole.

5. Kõrgem kohtukoda (Oberster Gerichtshof). Viimase ülesannetesse kuulub kõikide kassatsioonikaebuste lahendamine seitsme- (erandina viie-) liikmelises koosseisus.

Peale nimetatute on lubatud veel eriseaduste alusel, millised erivõimupiiride alusel lahendavad neile arutamiseks ja otsustamiseks allutatud asju.

Te ja karistuse määrusele, kui asja otsustatud kohas ei ole rikkunud § 281 p. 11 esakirja, mil puhul jällegi otsuse muutmist või tühistamist saab taotleda ainult kassatsiooni korras.

II o s a .

§ 4. Kassatsioon Austria kriminaal-
protsessis. Kassatsiooni mõiste.

Kassatsioonikaebus Austria kriminaalprotsessis, nagu see juba eelpool näidatud, esineb peamise kaitsevahendina kohtuotsuste vastu, kuna apellatsioon - asja sisulise külje ümberhindamise võimalus - on lubatud vaid erandjuhtudel ja nimelt eraõiguslike küsimuste ja karistuse määrapeale, kui asja otsustanud kohus ei ole rikkunud § 281 p. 11 eeskirju, mil puhul jällegi otsuse muutmist või tühistamist saab taotleda ainult kassatsiooni korras.

millistega tema tegevusele on tõmmatud täpsed piirid. Seaduse üldpõhimõtte järele on kassatsioon lubatav vaid ajendil, kus käsitamisele ei tule kohtu vabale kaalutsemisele kuuluvad asiolud, nagu tõendite hindamine, karistumäära arvestamine (seaduse piires) jne ja vastavalt sellele kassatsioonikohus asja arutamisel ei tohi laskuda sisulistesse küsimustesse, kuivõrd ainult kassatsiooniajenditena seaduses ettenähtud vormirikked seda ei põhjusta. Seega kassatsioonikaebuse olulisem põhjendatus on, et seda kaebust saab esitada ainult niisuguste kohtuotsuste peale, mille tühistust edasikaebaja taotleb kas materjaal- või protsessuaal õiguslike normide valekäsitlemise või mitteamestamise põhjendusel, teiste sõnadega, kui kohus on kõrvale kaldunud normidest, nende käsitlemisest või eeskirjadest,

millistega tema tegevusele on tõmmatud täpsed piirid.

Teisest küljest - nende normide rikku- mine ja saabunud otsuse vahel peab olema side selles mõttes, et nende valekäsitluse või mit- tearvestamise tulemuseks peabki olema ebaõige- na väidetav kohtuotsus. Puudub see side ja ei ole rikutud normid põhjustanud otsuse väära- sust, vaid otsus omas tulemuses on õige ja asiolude kohane, puudub ka õigus sellise ot- suse kasseerimiseks. Nimetatust tuletub kas- satsioonikaebuse teine oluline põhitunnus: edasikaebajal peab olema asjas reaalne huvi ja edasikaebus peab olema sihitud tema seis- korra parandamisele. Nii näiteks ei ole luba- tud kohtualuse õigeksmõistmise puhul kassat- sioonikaebus kohtualuse kasuks, ükskõik siis,

millistele asioludele kohtuotsus on rajatud. Ei saa näiteks esitada kassatsioonikaebust kohtuotsuse peale, millega kohtualune kohtulikult õigeks on mõistetud vormilistel põhjustel põhjendusega, et kohtualusele süüks pandud tegu ise on jäänud kohtulikul menetlusel tõendamata, olgugi et leidusid vormilised kassatsioonikaebust õigustavad ajendid. Ei saa samuti süüdimõistva kohtuotsuse puhul otsuse peale kasseerida põhjendusel, et kohus süüks pandavat tegu valesti on kvalifitseerinud, kui sellejuures selle vale kvalifikatsiooni olemasolul ei ole kohtualune asetatud raskemasse seisukorda kui tema tegevust õieti kvalifitseerides.

Kaebus, ükskõik kelle poolt see ka on esitatud, peab taotlema selle isiku huve,

alati mitte just tegelikult, tingimata aga puht õigusvormiliselt. Nii ei saa erasüüdistaja kassatsioonikaebuses taotleda süüaluse õigeks mõistmist või tema suhtes kergema karistuse ja vähem koormavate asiolude rakendamist, kuigi temal teatud juhtudel praktiliselt selline huvi võiks olla. Samuti ei saa süüalune kassatsioonikaebusega taotleda enese seisukorra raskendamist ja vastava taotluse peab kassatsioonikohus ex officio kõrvaldama.

Ei ole nõuetav, et kassatsioonikaebus oleks esitatud otsuse kui terviku vastu, vaid seda võib esitada ka otsuse üksikute osade vastu, kuivõrd just need riivavad edasikaebaja huve.

Kassatsioonikaebuse tulemus - kuivõrd kaebus kõrgema kohtu poolt rahuldamist leiab,

ei ole piiratud ainuüksi edasikaevatud otsuse või selle osa tühistamisega, vaid seaduses ettenähtud juhtudel ka uue otsuse rajamisega kõrgema kohtu enese poolt, millega on rakendatud ka revisjonistlik põhimõte.

2. Vormilised nõuded.

Kassatsioonikaebus kui enesekaitse vahend on kohtupoolte isiklikule otsustamisele kuuluv õigus, millist nad võivad kasutada omal vabal äranägemisel, kuid ainuüksi seaduses täpselt fikseeritud piirides. Samuti on kassatsiooniküsimusi lahendav kõrgem kohus omas tegevuses allutatud normidele, mis kas kaitsevad ühe või teise poole huve või määravad kohtule tema tegevuse korra ja piirid. Oma olemuselt on need normid ja piirid ikkagi

suunatud õiglusele ja maksvatele üldpõhimõtetele.

a) Vormilised nõuded kohtupoolte suhtes.
Kohtupooltena kriminaalprotsessis kui niisuguses esinevad süüdistaja pool, kas siis erasüüdistaja või ametliku süüdistaja - prokuratuuri esindaja - näol, ja süüdistatav pool. Vormiliselt on nende õigused kassatsioonikaebuste esitamiseks võrdsed, sisuliselt aga lahkuminevad.

Peamine ja kummalegi kohtupoolele kohuslik reegel kassatsioonikaebuste esitamiseks on, et neid võib esitada ainult seaduses täpsalt fikseeritud ajendeil, nagu neid on fikseeritud esimese astme kohtukoja otsuste peale § 281, vandekohtu otsuste peale § 344 ja veel 31. detsembri 1877 a. seaduse

§ 8-ndas. Ei leidu neid ajendeid esitatud edasikaebuses, ei kuulu edasikaebus läbivaatamisele ja võib kõrvaldatud saada juba esimese astme kohtukoja poolt, kelle kaudu edasikaebused saadetakse, pääle selle muidugi kõrgema kassatsioonikohtu poolt kinnisel korraldaval istungil. Veel enam: leiab kõrgem kassatsioonikohus, et edasikaebus on esitatud ilmselt ülemeelikusest (offenber mutwillig), või asja segamiseks, võib ta edasikaebajat trahvida rahatrahviga.

Kassatsioonikaebuse esitanud pool peab selles üksikult ja täpselt ära näitama esimese astme kohtu otsuses leiduvad vead, ilma milleta kassatsioonikohus asja arutamisele ei asu. Ei ole lubatud kasseerida otsust kui tervikut põhjendusega, et see pole seaduse-

pärane.

Kaebealuse kasuks võib kassatsioonikaebus esitatud olla ainult kas kaebealuse enese, tema seaduslike esindajate või prokuröri poolt. Siinjuures tuleb prokuröri-le vaadata ühtlasi ka kui seaduse kaitsjale, mis annabki temale õiguse kaitsta ka vastaspoole huve seaduse rikkumisel. Vastu süüaluse tahtmist võivad tema eest kassatsioonikaebuse esitada vaid tema vanemad ja eestkostjad alaealisuse puhul. Kõigil juhtudel, kus kassatsioonikaebus on esitatud mitte süüaluse enese, vaid tema seaduslike esindajate poolt, tuleb kassatsioonikaebusele vaadata, nagu oleks see esitatud süüaluse enese poolt (§ 282). Ometi võib täisealine süüalune kassatsioonikaebuse esitamisest loobuda, mil

puhul selle esitamiseks pole õigustatud ka tema seaduslikud (§ 282 järele loendatud) esindajad ja niisugune kassatsioonikaebus ei kuulu kõrgema kassatsioonikohtu poolt läbivaatamisele. Muidu aga, nagu tähendatud, on sellisel kassatsioonikaebusel võrdne jõud süüaluse poolt esitatuga.

Süüaluse õigeksmõistmise puhul pole kassatsioonikaebus tema kasuks üldse lubatud, kuna sel puuduks praktiline efekt. Kõik sellised kaebused kõrvaldatakse läbivaatamiselt.

Süüaluse kahjuks võivad kassatsioonikaebusi esitada ainult prokuratuuri esindajad ja erasüüdistajad erasüüdistusasjus. Kassatsioonikaebust ei ole aga õigustatud esitama tsiviilnõudjad (Privatbeteiligte) ja seda

mitte ka subsidiaarsüüdistaja õigustesse astunud tsiviilnõudjad (§ 49 p. 3), samuti nagu pole lubatud esitada tsiviilõiguslistes küsimustes üldse kassatsiooni. On erasüüdistaja surnud enne kassatsioonikaebuse esitamist, kaotavad selle õiguse ka tema õigusjärglased. Vahepeal surnud erasüüdistaja poolt enne surma esitatud kassatsioonikaebus kuulub aga läbivaatamisele ja otsustamisele, kusjuures ainult otsuse tühistamine juhul, kui puudub õigusjärglane, kes asja esimeses kohtuastmes uuel arutamisel erasüüdistajat asendaks, asjaotimetus lõpetatakse.

Karistuse määra suhes on kassatsiooni kaebuse esitamine lubatud ainult § 281 p. 11 ettenähtud ajendeis.

Ei ole lubatud kassatsioonikaebusi

esitada küsimustes, milliste ekslikkusele kaebaja juba kohtu esimeses astmes tähelepanu pole juhtinud. Sellega tahetakse pooli sundida juba asja sisulisel peamenetlusel kõiki oma seisukohti ette tooma, et ka asja arutav kohus nende suhtes seisukoha saaks võtta, ja ainult nii võetud seisukoha suhtes saab vaielda kassatsiooni korras, kuivõrd see üldse on lubatav. Kuna asja sisuline arutamine austria kriminaalkohtus on ette nähtud vaid ühes kohtuinstantsis, siis loomulikult pooled enesete huvides peavad hoolt kandma, et juba seal kõik nende kasuks minne võivad tõendid ja väited saaksid asjatundlikult ära kasutatud, kuna tehtud viga või hooletus pole üldiselt enam parandatav.

Ei ole lubatud kassatsioonikaebusi esi-

tada asjaoludes, milliseid kohtu sisulises astmes käsitlest pole leidnud, eskimused põhjustavad kassatsioonikaebuse läbivaatamiselt kõrvaldamise. Ka siin peavad asjaosalised teravalt ja asjatundlikult jälgima, et kõik nende kasuks olevad võimalused kohtule ette pandud ja lahendatud saaksid. Arvestades, et meie veel võrdlemisi lühikeses kohtupraksises küllaldaselt võib täheldada olukordi, kus asjaosaline esimeses kohtuastmes ilmse hoolimatusega toimub, et ainult vajaduse või häda korral tehtud vigu kohtu teises sisulises astmes parandada, siis ei saa Austrias kehtivasse põhimõttesse sellelt seisukohalt suhtuda eriti kriitiliselt.

Kui esimese astme kohtu poolt on püstitatud teatud seisukohad ilma materjaal- või

menetlus õiguslikke norme rikkumata, ei ole lubatud nende seisukohtade vastu vaielda kassatsioonikorras, mis viiks kassatsioonikohtu asja sisulise hindaja seisukorda. On sellejuures aga ühtlasi rikutud ettenähtud norme, võib seisukoha vastu vaielda vormilisel ajendil. Ei ole lubatud otsust kasseerida süüalusele süükohtu teo olemuse ja selle tõendite kaaluvuse kindlaksmääramiseks, mis jällegi viikskassatsioonikohtu mittelubatavale sisuliste küsimuste arutamise valda.

Kassatsiooni kaebuse esitanud isik võib sellest igal ajal tagasi astuda, kuivõrd tegemist ei ole süüalust asendava isiku kaebusega, mil puhul määravaks jääb süüaluse enese tahe.

On kassatsiooni kaebus kõrgema kohtu

enese poolt otsustatud (§ 281 p.p. 8-11, § 344 p.p. 10-12) või endine otsus kinnitatud, puudub poolel igasugune võimalus oma huvide edaspidiseks kaitsmiseks. On aga kassatsioonikohtu poolt endine otsus tühistatud ja asi alamale kohtule uueks otsustamiseks saadetud, jääb poolele uue otsuse kasseerimise õigus ainult niivõrd, kui võrd asja uuel otsustamisel ei ole arvestatud kõrgema kohtu poolt antud juhiseid ja püstitatud põhimõttelisi seisukohti. Vastasel korral ei kuulu kassatsioonikaebus läbivaatamisele.

Kassatsioonikaebusi esitama on õigustatud ka kõik selleks üldse õigustatud asjaosalised korraga, mil puhul need nende lubatavusel kõrgema kohtu poolt üheaegselt läbi vaadatakse ja otsustatakse.

On kassatsioonikaebus ekslikult pealkirjastatud apellatsioonikaebusena (Berufung), sisaldab aga sellejuures kassatsioonikaebuse tunnuseid, tuleb seda võtta kassatsioonikaebusena ja kuulub kõrgema kohtu läbivaatamisele.

b) Vormilised nõuded kassatsioonikaebust arutava kohtu suhtes.

Kassatsioonikaebus esitatakse esimese astme kohtukojale, kes selle esitajale tagasi võib saata, kui 1) see ei ole esitatud õigel tähtajal, või kui ei ole teatatud kassatsioonikaebuse esitamise soovist selleks ettenähtud tähtajal, 2) kassatsioon ei ole lubatud seaduses loetletud ajendite puudumisel, või 3) kaebus ei ole esitatud selleks õigustatud

isiku poolt. Samadel põhjustel kõrvaldab ka kõrgem kassatsioonikohus kassatsioonikaebuse läbivaatamiselt. Samuti ei asu kassatsioonikohus asja otsustamisele, kui kassatsioonikaebuses pole üksikasjalikult ja selgesõnaliselt ära toodud otsuse tühistamist taotlevad ajendid, või kui kaebus on esitatud kohtu esimese astme teistkordse otsuse peale, milline otsus on kooskõlas kõrgema kohtu poolt samas asjas püstitatud seisukohtade ja põhimõtetega (§ 286). On kassatsioonikaebus esitatud vaid § 281 p. 5 ettenähtud ajendil ja leiab kassatsioonikohus kaebuse olevat põhjendamata, võib ta selle ilma avalikule menetlusele määramata läbivaatamiselt kõrvaldada.

Karistuse osas arutab kassatsioonikohus kassatsioonikaebust ainult § 281 p. 11 ette-

nähtud ajendite piirides, seega lähtudes määratud karistuse suurusest, peab selgitama, kas kohus 1) ei ole rikkunud antud süüteo puhul seaduses ettenähtud karistusmäära piirisid, või 2) kas ta on õieti käsitanud süütegu kergendavate või raskendavate asjaolude olemasolul selleks ettenähtud karistuse vähendamiseks või suurendamiseks õigustavaid norme. Puuduvad mainitud seaduse rikked, ei ole kassatsioon karistusse puutuvas osas üldse lubatud ja tuleb läbivaatamiselt kõrvaldada.

Kergem Kassatsioonikohus on õigustatud kassatsioonikaebusi lähetama ainult kaebajate huvides. Süüaluse poolt esitatud kassatsioonikaebust võib ta lahendada ainult süüaluse süüdimõistmise puhul ja sedagi ainult siis, kui süüalune omas kaebuses viidab asjaoludele,

mille tunnistamine tingis tema karistuse kergendamise. Vaieldused puht kvalifikatsioonilistes küsimustes, mis kaebajale ei anna praktilisi tulemusi, ei ole lubatavad.

Mis puutub huvidesse üldiselt, siis võib neid eritleda peamiselt kolmesugustel tunnustel: 1) süüaluse poole huvid, 2) era-süüdistaja huvid ja 3) prokuratuuri huvid.

Süüaluse või tema seaduslike asendaja loomulikuks huviks saab olla ainult, kas 1) tema taotleb enese õigeksmõistmist, või 2) kergemat karistust. On süüalune näiteks karistatud teatava karistusnormi järele vastavalt sisulise kohtu teokoosseisu ja tunnuste hindamisele, süüalune ise aga leiab, et teokoosseisu õige hindamine oleks sisulise kohtu pidanud viima teise materjaalõigusliku normi

käsitamisele, mille rakendamine oleks aga seotud olnud samaväärse karistusmääraga, on ilmne, et see puhtteoreetiline kvalifikatsiooniküsimus tema seisukorda praktiliselt ei muuda ja temal ka õigus puudub kvalifikatsiooniküsimuse ümberotsustamise taotlemiseks. Tingiks aga teokoosseisu kõrgema kohtu poolt ümberkvalifitseerimine tema suhtes kergema karistuse, on tema igal ajal õigustatud esitada kassatsiooni. Eestoodud põhimõtte on sõltuv sellest, et austria karistusseadustes puudub karistuste liigitamine häbistavaim ja mittehäbistavaim, vaid karistatu seisukorra määrab vaid karistuse suurus.

Kõik need kohustused on kõrgema kassatsiooni kohtu suhtes maksvad ka siis, kui kassatsioonikaebuse süüaluse eest on esitanud

tema seaduslik asendaja. Üle valvajale.

Erasüüdistaja huvina võib kõne allatulla ainult süüküsimus positiivses mõttes. Tema võib paluda õigeksmõistetud süüaluse süüdimõistmist või ka süüdimõistetud süüalusele raskemat karistust, ei saa agatestitada kaebust süüaluse seisukorra kergendamiseks, kuigi tema leiab selle õiglane olevat.

eraldi Mis puutub asjas esinevasse prokuratuuri võimu esindajasse kui avaliksüüdistajasse, siis tema õigused kassatsioonikaebuste esitamiseks on laiemad ja tema, kuigi süüdistaja poolena, võib oma kaebusega taotleda ka kohtu poolt süüdimõistetud isiku saatuse kergendamist või isegi tema õigeksmõistmist. See õigus ei kuulu temale kui süüdistaja poolele vaid ühtlasi kui seaduse kaitsjale ja kohtu

tegevuse seadusepärasuse üle valvajale.

Kassatsioonikohus on õigustatud kassatsioonikaebust läbi vaatama ainult kaebuse enese piirides ega ole temale lubatud kaalumisele võtta asjaolusid, milliseid edasikaebaja ise omas edasikaebuses pole puudutanud (§ 290). On vaielus tõstetud vaid kohtuotsuse üksikute osade suhtes ja kui need osad on eraldi lahendatavad tervikust, tuleb piirduda ainult vastavate üksikute lahendamistega.

Et aga süüaluse huvid õigustamatult ja ilma seadusliku aluseta ei saaks kahjustatud, leiduvad § 290 kaks olulist erandit: 1) leiab kõrgem kassatsioonikohus, vaatamata sellele, kas süüaluse enese poolt kaebuses sellest küsimusest üldse üles on tõstetud, et karistusnormi ebaõige rakendamise või käsitlemisega

on süüaluse seisukorda kahjustatud, peab tema ex officio süüaluse huvid arvesse võtma ja seaduspärase seisukorra maksma panema, 2) leiab kohus, et edasikaebuse esitanud süüaluse põhjendid on kaaluvad tema seisukorra kergendamiseks ja ühes sellega oleksid kaaluvad ka teiste, kaebust mitteesitanud kaassüüdlaste suhtes, peab tema need põhjendid arvestama ka kaassüüdlaste kasuks ilma nende poolt sellekohase eritaotluseta.

On kassatsioonikaebus esitatud ainult süüaluse huvides, ei saa kassatsioonikohus tema seisukorda raskendada (§ 290) ja seda ka siis mitte, kui leiduksidki seda põhjustavad seaduslikud ajendid.

Kassatsioonikohus ei ole õigustatud kassatsioonikaebust jätma läbivaatamata põh-

jendusel, et kaebus on selle esitaja poolt ekslikult kvalifitseeritud apellatsioonikaebusena seaduslike kassatsiooniajendite olemasolul.

On süüaluse poolt kassatsioonikaebus esitatud õigeaegselt ja tema enne asja otsustamist sureb, kuulub tema poolt esitatud kassatsioonikaebus igal juhul läbivaatamisele ja kellegi ei ole õigust seda tagasi võtta ilma sellekohase erivolitusega. Niisugusel juhul on ka kas kassatsioonikohus ise või tema ettekirjutusel asja uuesti otsustav kohus kohustatud asja otsustama.

Sama on maksev ka erasüüdistaja surma puhul, väljaarvatud juhud, kui erasüüdistajal puudub seaduslik õigusjärglane, kes teda asja uuel arutamisel asendaks, mil puhul asjatoi-

metus kuulub lõpetamisele. Iga edasikaebaja on õigustatud oma edasikaebusest terves ulatuses või ka mõnes osas loobuma, millist õigust kassatsioonikohus peab arvestama, kõrvaldades edasikaebuse kas üldse läbivaatamiselt või piirdudes selle läbivaatamisega vaid edasikaebaja poolt püsima jäetud osas.

Kassatsioonikohus on kohustatud süüaluse palvel temale määrama kaitsja, kui temal enesel selleks võimalused puuduvad.

On kassatsioonikaebus esitatud kindralprokuröri poolt seaduse seletamiseks, on kassatsioonikohus kohustatud selgitama seaduse õige mõtte. Üldreegli järele niisugune kassatsioonikaebus ei ole võimeline muutma süüaluse seisukorda, väljaarvatud kui selline

tühine otsus on põhjustanud süüaluse süüdi-
mõistmist, mil juhul kassatsioonikohus süü-
aluse vastavalt asjaoludele kas õigeks mõis-
tab või tema suhtes kergemat karistusnormi
rakendab.

on õigustatud seetama protsessis esinevad
pooled, nende seaduslikud esindajad või kind-
ralprokurör seaduse seletamise otstarbel.
Ühelt poolt esineb kriminaalprotsessis süü-
distaja pool, teiselt poolt süüdistatav pool.
Oma iseloomult on kriminaalõiguslikud normid
kas eraõiguslikud või avalikõiguslikud, vas-
tavalt sellele, kas antud mittelubatava tege-
vuse puhul on ohustatud ainult üksiku isiku
või üldseuse huvid. Vastavalt sellele saab
kriminaalprotsessis esineda süüdistajana kas
eräsüüdistaja või avaliksüüdistaja prokuröri

§ 5. Kassatsioonikaebust esitama

õigustatud isikud.

Kassatsioonikaebust üldreegli järele on õigustatud esitama protsessis esinevad pooled, nende seaduslikud esindajad või kindralprokurör seaduse seletamise otstarbel. Ühelt poolt esineb kriminaalprotsessis süüdistaja pool, teiselt poolt süüdistatav pool. Oma iseloomult on kriminaalõiguslikud normid kas eraõiguslikud või avalikõiguslikud, vastavalt sellele, kas antud mittelubatava tegevuse puhul on ohustatud ainult üksiku isiku või üldsuse huvid. Vastavalt sellele saab kriminaalprotsessis esineda süüdistajana kas erasüüdistaja või avaliksüüdistaja prokuröri

näol. Süüaluse seisukoht protsessikäigus tema enese aktiivse tegevusvõimaluse osas on aga nii ühel kui teisel juhul sama. Erilise seisukoha omab kriminaalprotsessis veel tsiviilnõudja - süüteoost kahjusaaja - kuid kuna kassatsioon pole lubatud tsiviilõiguslike küsimuste ja huvide lahendamiseks, puudub ka tsiviilnõudjal õigus kassatsioonikaebuse esitamiseks.

a) Erasüüdistaja seisukoht ja õigused kassatsioonikaebuse esitamisel ja menetluse vältel.

Erasüüdistaja on avaliksüüdistaja asendajaks kriminaalasjus, millele seadus on omistanud eraõigusliku iseloomu.

Üldiselt kasutab tema nii menetlusel kui ka edasikaebamise puhul avaliksüüdistajaga

võrdseid õigusi, väljaarvatud, et temale ei ole omistatud seaduslikkuse kaitsja õigusi ja sellele vastavalt saab tema omas edasikaebuses piirduda vaid oma isiklike huvide kaitsjana, s.t. võib kassatsioonikaebuse esitada ainult süüdistatud isiku kahjuks. On süüalune süüdi mõistetud, võib tema taotleda ka temale raskema karistuse määramist, on süüalune õigeks mõistetud - tema süüditunnistamist ja karistamist. Süüaluse seisukorra kergendamiseks ei ole tema õigustatud, kuna see ei ole seotud tema loomulikult eeldatavate huvidega. Seega on tema õigus kassatsioonikaebuse esitamiseks pääle kassatsiooniajendite piiratud veel tema loomulikult eeldatava huviga. Tegelikku huvi, mis temal mõnel puhul näiteks võiks olla süüaluse seisukorra kergendamiseks või tema õigeks-

mõistmiseks, ei saa tema rakendada kassatsioonikaebuse esitamisele, kuna niisugune kassatsioonikaebus läbivaatamisele ei kuulu.

On erasüüdistaja asendanud prokuratuuri esindajaga, millise võimaluse Austria kriminaalprotsessikord ette näeb, säilitab tema ikkagi õiguse otsustamiseks, kas teataval juhul kassatsioonikaebust esitada, kas sellest täielikult või osaliselt loobuda või mitte, kusjuures selle tema seisukohaga on krpkuratuuri esindaja seotud.

On erasüüdistaja erasüüdistusajal kassatsioonikaebusest või selle osast loobunud, on see kassatsioonikohtule siduv ja kaebus või selle osa kuulub läbivaatamiselt kõrvaldamisele. Ükski teine võim ei ole õigustatud erasüüdistajat sel puhul asendama või tema seisukohta täpselt on piiritletud. Ainult alaealiste

mittearvestama.

Õigeaegselt kassatsioonikaebuse esitanud erasüüdistaja surm ei katkesta kaebuse esitamist ega otsustamist. Saab aga asjatoimetus kassatsioonikohtu poolt esimese astme kohtule uueks otsustamiseks tagasisaadetud, ja puudub surnud erasüüdistaja seadusepärane õigusjärglane, tuleb asjatoimetus lõpetada, kuna huvi asja otsustamiseks on kadunud.

Puudub erasüüdistuse asjas menetluse algamiseks nõuetav erasüüdistaja kaebus, tuleb kogu menetlusele vaadata kui tühisele, milline ka hiljem juurdeastunud erasüüdistajale mingisuguseid õigusi ei anna.

Erasüüdistajat võib asendada tema seaduslik volinik, kelle õigused antud volitusega täpselt on piiritletud. Ainult alaealiste

EX 1001. 1001. 1001.

seaduslikud aestkostjad on ilma erivolitusteta varustatud kõigi alaealisele erasüüdistajale enesele kuuluvate õigustega.

Kui asjas esineb mitu erasüüdistajat, omab neist igaüks iseseisva õiguse.

b) Avaliksüüdistaja õigused kassatsioonikaebuse esitamisel.

Avaliksüüdistaja omab õiguse kassatsioonikaebuse esitamiseks nii süüaluse kasuks kui kahjuks. Esimesel juhul on see õigus seletatav seaduslikkuse kaitse võimalusega, teisel - oma loomulikkude funktsioonide täitmisena. Avalik süüdistaja võim ei ole isikuline, mille tõttu ei saa kõne alla tulla ka tema isikusse puutuvad küsimused. Seega asja menetlusest osavõtnud prokuratuuri esindaja surm

Ex bibl. univ. Tart.

ükskõik millises asjaseisukorras ei avalda edaspidisele edasikaebusele mingisugust mõju.

Erasüüdistaja asendajana on aga prokuratuuri esindaja võim piiratud erasüüdistaja soovidega ja kui kassatsioonikaebust ei soovi esitada erasüüdistaja, puudub selleks õigus ka prokuratuuri esindajal.

c) Süüaluse õigused kassatsioonikaebuse esitamisel.

Süüalune võib edasikaebuse esitada ainult enese süüdimõistmisel. Õigeksmõistetud süüalune ei ole õigustatud edasikaebama.

Vahistatud süüalune saab oma õigusi kassatsioonikohtu menetlusel kaitsta ainult kaitsja kaudu. Süüaluse surmaga lõpeb tema suhtes kassatsioonimenetlus. Kui tema poolt

aga kassatsioonikaebus õigeaegselt on esitatud, peab asi minema otsustamisele.

Austria kriminaalprotsessis esineb terve rida isikuid, kes süüaluse eest võivad esitada kassatsioonikaebuse, millistel on võrdne jõud süüaluse enese poolt esitatud kaebusega kuni kaebuse esitaja ei ole toimunud süüaluse tahte vastaselt. Selliste isikutena on § 282 loetletud süüaluse abikaasa, ülenevad ja alanevad sugulased ja eestkostjad. Nagu tähendatud, on nende kaebamise võimalus piiratud süüaluse enese tahtega. Kohus on kohustatud välja selgitama, kas igal antud juhul selline tahe on olemas.

Erandina alaealise süüaluse vanemad ja eestkostjad ei ole kassatsioonikaebuse esitamisel piiratud süüaluse soovidega, vaid neile

kuulub kontrollimatu õigus kassatsioonikaebuse esitamiseks või mitteesitamiseks. Samad põhimõtted ja kitsendused on maksvad ka asja edaspidises käigus.

Erilise isikuna kassatsioonikaebuse esitamisel esineb veel kindralprokurör kõrgema kassatsioonikohtu juures, millele kuulub õigus, tähtaegadest kinnipidamata, viia asju otsustamisele seaduse seletamise mõttes.

Kaheksa päeva jooksul, arvates oma soovil sissandmisest, võib kaebaja kohtule esitada kirjaliku kaebekirja ühes kassatioo-

§ 6. Kassatsioonikaebe tähtajad.

Kassatsioonikaebuse esitamise võimalus on kummalgi poole suhtes piiratud võrdlemisi lühikeste tähtaegadega. Juba kolme päeva jooksul arvates kohtuotsuse kuulutamisest, või süüaluse kohtuistungist mitteosavõtmisel kohtuotsuse ära kirja kättesaamisest, on pool kohustatud oma kassatsioonikaebuse esitamise soovist teatama esimese astme kohtukojale. Vandekohtu otsuse peale kassatsioonikaebuse soovist võib edasikaebaja teatada kas otsekohe vandekohtule, või samuti kolme päeva jooksul kohtukoja esimesele astmele.

Kaheksa päeva jooksul, arvates oma soovi sisseandmisest, võib kaebaja kohtule esitada kirjaliku kaebekirja ühes kassatsioon-

nipõhjuste ettetoomisega, kuid viimane pole üldse nõuetav ja kaebaja võib oma põhjused kirjalikult teatavaks teha juba esialgsel avaldamisel. Samad tähtajad on maksvad ka kõigi kaebajat asendavate isikute kohta. Austria Kaebe esitamisel on edasilükkav toime: süüalust võib vahi alla jätta ainult juhul, kui prokurör sellest kohtule otsekohe teatab ja põhjendab, et vabastamisel süüalune kohtu eest kõrvale võib hoiduda.

Kaebusest esitatakse vastaspoolele kaebaja poolt juurdelisatud ära kiri, mille kättesaamisest kaheksa päeva jooksul tema on õigustatud kohtule esitama oma vastuväited.

2) Gleispach, Das Österreichische Strafverfahren
lk. 276

vahel.

§ 7. Kassatsiooni seaduslikud ajendid.

Kassatsioonikaebus on lubatav ainult seaduses loendatud kassatsiooniajendi ette-
toomisel ja põhjendamisel. Loendatud on need Austria kriminaalprotsessi korra §§ 281 (esi-
mese astme kohtukoja suhtes), § 344 (vande-
kohtu suhtes) ja 31. detsembri 1877 a. seaduses. Kassatsioonikaebe olu seisneb seaduse rikku-
mises ²⁾. See seaduse rikkumine võib olla kahe-
sugune: 1) kas on rikutud kohtupidamise
korda ja selle põhialuseid või 2) on rikutud
materjaalõiguslikke norme. Sellele vastavalt
teatakse vahet materjaalõiguslike ja prot-
sessuaalõiguslike kassatsiooni põhjuste

2) Gleispach, Das Österreichische Strafverfahren
lk. 276

vahel. kassatsiooni põhjustega, kusjuures

A. Protsessuaalõiguslikud tühistus-
rikke ja kaebaja huvi vahel side on ole-
mas või mitte?)

Mitte kõik protsessuaalõiguslikud nor-
mid pole ühesuguse tähtsusega protsessis õige
tulemuse saavutamiseks. On norme, milliste
rikkumisel seadus iseenesest eeldab ebaõige
tulemuse saabumist, on aga ka norme, milliste
rikkumine veel sugugi ei tarvitse mõjutada
kohtuotsust, võib aga seda muidugi ka teha.
Esimesel juhul on kassatsioonikaebuse parata-
matuks tagajärjeks kohtuotsuse tühistamine,
teisel juhul aga ainult siis, kui protsessu-
aalõigusliku normi rikkumine edasikaebajale ka
tegelikult kahju on toonud. Esimesel juhul on
meil seega tegemist absoluutse mõjuga kassat-
siooni põhjustega, teisel juhul relatiivse

mõjuga kassatsiooni põhjustega, kusjuures jääb kassatsioonikohtu kaaluda, kas normirikke ja edasikaebaja huvi vahel side on olemas või mitte ³⁾.

a) Absoluutse mõjuga kassatsiooni-
põhjused.

Need on: 1) kui kohtukoosseis ei ole seaduslik, kui kõik kohtunikud kogu menetlusest osa pole võtnud, kui vandekohtunikkude arv polnud täielik, kui menetlusest osa võttis tagandatud kohtunik. Viimane on kassatsiooni põhjusena maksev ainult siis, kui edasikaebaja oma sellekohast õigust ka juba kohtulik menetlusel kasutas, kuid tagajärjeta

3) Gleispach, op. cit., lk. 276

(§§ 281 p. 1, 344 p. 1). Kohtukoosseis ei ole seaduslik, kui asjas ei võtnud osa tarviline arv kohtunikke või kohtusekretär, või kui võttis osa kohtunikke, kellel puudus selleks nõuetav kvalifikatsioon. Vandekohtu puhul näeb seadus veel ette, et loosi läbi valimisele tulevaid kohtunikke peab olema vähemalt 24, millise nõude rikkumine põhjustab kassatsiooni, väljaarvatud, kui kohtupooled ise vähema arvuga nõustuvad (§ 307).

2. Kui esimese astme kohtukojas menetlus toimus ilma kaitsja juuresviibimiseta ja sellejuures süüalune oli kas alaealine või teda ahvardas arutatava süüteo eest karistus üle viie aasta (§ 281 p. 1a), või kui puudus kaitsja vandekohtus (§ 344 p. 2). Nimetatud normid

puudutavad sundkaitse küsimust. Sundkaitse on seega nõuetav alaealisuse puhul ja juhtudel, kus süüteo eest ähvardav karistus ületab viis aastat. Konkreetselt määratava karistuse määr ei ole sellejuures oluline: oli ähvardava 267 karistuse määraks näiteks üle viie aasta ja määras kohus karistuse alla viie aasta ja puudus selle juures kaitsja, leidub asjas § 281 p. la mainitud kassatsioonipõhjus. Sama on maksev aga ka siis, kui ähvardav karistus on kuni viis aastat, kuid asjas leiduvad asjaolud, mis kohut põhjustavad tarvitusele võtma raskendavaid asiolusid ja ühes sellega karistuse määratõstma 4). menetluses. Nii august ajendit ei saa Vandekohtus on sundkaitse alati nõuetav,

4) StPO, seletused § 281 p. la juurde

kuna tema arutamisele kuuluvais asjus ähvardava karistuse määr ületab kaugelt 5 aastat.

3. Kui vandekohtunikkudele esitati küsimus § 267 rikkumisega ja sellele küsimusele saabus jaatav vastus (§ 344 p. 7). § 267 ütleb: kaebaja avaldusega on kohus seotud vaid niivõrd, et ta ei saa süüalust süüdi mõista teos, millele ei viita algkaebus või milleni see menetlusel pole saiendatud.

Seega tohib vandekohus ilma kassatsioonipõhjüst andmata jaatavalt otsustada vaid selliseid süüküsimusi, mille maht ja ulatus on seaduslikult fikseeritud kas algkaebuses või kohtulikul menetlusel. Niisugust ajendit ei saa kasutada süüaluse kahjuks 5).

5) Gleispach, op. cit., lk. 217

4. Kui vandekohtu eesistuja vandekohtunikkudele ebaõige seaduseseletuse (Rechtsbelehrung) andis (§ 344 p. 8).

Siin tuleb arvestada, et vandekohtunikudel tavaliselt puudub seaduslikkudes küsimustes küllaldaselt kvalifitseeritud orienteerumise võime ja viimane on seega oluliselt mõjutatav eesistuja ettekandest.

Teisest küljest sisuliste asjaolude kirjeldamise täpsus, täielikkus ja objektiivsus kassatsiooni ei õigusta, kuna vandekohtul on vahetu võimalus sellega iseseisvalt tutvuda ⁶⁾.

Seaduse seletuse ekslikkus saab aga ainult siis kassatsiooniajendis olla, kui see

6) St.PO seletused § 344 p. 8 juurde

võimeline oli vandekohtunikke eksitusse viima. On aga seaduse seletus vale, kuid vandekohtu seisukoht ei ole tulnud selle tulemusena kahjuks kaebajale, ei moodusta see kassatsiooni põhjust 7).

5. Kui vandekohtunikkude vastus on selgusetu, mittetäielik või iseenesega vastuolus (§ 344 p. 9). On aga kohus vandekohtu õige ja puudusteta vastuse ekslikult tunnustanud puudlikuks, moodustab see juba relatiivse tühistuspõhjuse (§ 344 p. 4) eeldusel, et kaebaja vandekohtunikkude õige vastuse mitteõigeks tunnustamisele vastu vaidles 8).

Kuna vandekohtunikkude vastusel on olu-
----- küll olnud, et ka millised

7) Kass. kohtu seletused § 344 p. 8 juurde (StPO)

8) Gleispach, op. cit., lk. 277, kuid selli-

line tähtsus asja edaspidises käigus süüküsimuse otsustamisel ja sellele järgnevalt karistuse määramisel, siis on ka arusaadav, et see vastus peab olema täppis, selge ja ainult ühtemoodi mõistetav.

6. Kui esimeseastme kohtukoja otsuses või selle põhistes leiduv väljendus otsustavate tõsiasiade suhtes on selgusetu, puudulik või iseenesega vastuolus, või kui selleks väljenduseks täielikult või ka osaliselt puuduvad põhjendused. Samuti kui need väljendused on vastuolus aktis leiduva dokumendi, kohtuliku väljenduse või protokollis sisuga (§ 281 p. 5). Põhjendused ise oma sisulisest küljest ei kuulu vaidlemisele.

Seaduses on küll öeldud, et ka näilised põhjused, mison silmnähtavalt mitteküllaldased, kassatsioonile esile võivad kutsuda, kuid selli-

seid põhjendusi vaatleb seadus samavõrdsena põhjenduste puudumisega üldse⁹⁾.
7. Kuuesimese astme kohtukoda end õigustamatult asja otsustamiseks mittekompetentseks on kuulutanud (§ 281 p. 6). Kuulutamine ise peab toimuma otsuse korras. Esimese astme kohtukoda on ise kohustatud koguma andmeid, mis teda õigustaksid asja enesele mittealluvaks tunnistama. Siia kuuluvad ka küsimused, kus esimese astme kohtukoda oma kompetentsi piire rikkudes asja on sisuliselt otsustanud. On näiteks mingis süüteo asjas peaküsimuse andmine alluv vande kohtule ja selles asjas leiduvad osalised, kes oma osavõtu seisukohalt alluksid esimese astme

9) Gleispach, op. cit., lk. 277 (kassatsioonikohtu seisukohad).

kohtukojale, siis viimaste suhtes asja otsustamine esimese astme kohtukoja poolt moodustab kassatsiooniajendi § 281 p. 6 järele ¹⁰⁾.

8. Kui esimese astme kohtukoja poolt langetatud otsus kaebust ei lahenda või on selle ületanud §§ 262, 263 ja 267 eeskirjade vastaselt (§ 281 p. 7 ja 8).

Sellejuures ei ole kaebus lahendust leidnud vaid siis, kui kohus omas otsuses aluseks ei võta kaebuses nimetatud tegevust, mille põhjal kaebus on esitatud. Edasikaebamise võimalust ei anna aga see, kui kohus seda tegemust teisiti kvalifitseerib kui selles pealekaebuses toodutena muid tunnuseid leiab ¹¹⁾. § 281 p. 7

10) Kass. kohtu seletused § 261 juurde.

11) Gleispach, op. cit., lk. 278

toodud tühistuspõhjused saab rakendada ainult kaebaluse kahjuks.

9. Kui teise astme kohtukoda, kes isiku on asetanud süüdistatava seisukorda, selleks ei olnud kompetentne (§ 8 31.dets. 1877 a. seaduses).

B. Relatiivse mõjuga kassatsioonipõhjused.

1. Kui peamenetlusel dokument seaduse järele tühise juurdlus- või eeluurimistoimingu suhtes kaebaja nentimisele vaatamata kõrvale jäeti (§§ 281 p. 2 ja 344p. 3).

Viimane asiolu võib viia kohtu asjaolude ja tõendite arvestamisele, mille arvestamiseks tema ei ole õigustatud.

2. Kui peamenetlusel rikuti eeskirja või jäeti kõrvale niisugune eeskiri, mille arvesta-

mist seadus tühistuse ähvardamisel nõuab (§§ 281 p. 3 ja 344 p. 4). On aga nõuetav, et kaebaja sellele kohtu tähelpanu deks juhtinud ja eeskirja rikkumine või kõrvalejätmine tema õiguslikke huve on kahjustanud.

3. Kui peamenetlusel pole arvestatud kaebaja taotlusi, ehk kui nende taotluste puhul pole arvestatud või on valesti kohaldatud seadusi või protsessuaalseid põhinorme, milliste arvestamine on ettenähtud asja õiglase jälitamise ja menetluse huvides (§§ 281 p. 4 ja 344 p. 5). See tühistuspõhjus omab erilise tähtsuse just sellepolest, et omalalaldase mahuga võimaldab parandada kohtu vigu ka seal, kus see muudu võimalik ei ole. Selle normi alusel võib vaielda näiteks vahendituse, õiglase kaitse, kaebaja taotluste lubamatu mittearvestamiste jne.

vastu 12).

4. Kui on rikutud eeskirju (§§ 318-328) vandekohtunikudele esitatud küsimuste suhtes.

§ 318 järele otsustavad vandekohtunikud kõigi asjaolude arvestamisel süüküsimuse. Nende otsustada on ka küsimus, kas ei leidu olukorda või asjaolu, mis süüteo karistatavuse kõrvaldaks (§ 319), samuti, kas on tegemist süüteo katsega, sellest osavõtuga, või tuleb kohaldada teist, kuid mitte raskemat karistusnormi, kui see kaebekirjas on esitatud (§ 320).

Kui süüdistatava suhes on süükspandavad mitu tegu, tuleb küsimused esitada ka nende suhtes (§ 321).

12) Gleispach, op. cit., lk. 278 j.j.

§ 8. Materjaalõiguslikud tühistusajendid.

Kas kaebaja omab kaebuse õiguse, selle kohta leidub vastus esimese asmt kohtu poolt püstitatud otsuses. Ainult sellest otsusest tuletub kaebaja edasikaebe õigus. Kaebaja ei ole õigustatud kohtu poole kindlaks tehtud asjaolude suhtes, samuti aga ka mitte kohtu poolt puudutamata asjaolude suhtes vaieldust tõstma põhjendusel, et seadus on rikutud. Edasikaebekohus otsustab asja ainult esimese astme kohtu materjali põhjal. Nii näiteks kuulub ainuüksi esimese astme kohtu otsustamisele, milline oli süüaluse siht või kavatsus teo sooritamisel, kas see siht aga teotulemusena delikti moodustas, kuulub juba kõrgema kassatsioonikohtu otsustamisele. Viimast otsustab

kassatsioonikohus ka vandekohtuasjades 13)

Seadus loetleb järgmised materjaalõiguslikud tühistusajendud: allutatud sellele teole mittekol. Kui saabunud otsusega küsimustes:

a) kas süüalusele süükohtu tegevus on üldse süüline tegevus (delikt), b) kas ei leidu asjaolusid, mille tõttu teo karistatavus kõrvaldatud või jälitamine lõpetatud peab saama, c) kas ei puudu nõuetav kaebus, on rikutud või valesti kohaldatud seadust (§§ 281 p. 9 ja 344 p. 10), 3. kui kohus karistuse määramisel on ületanud. Viimane tühistuspõhjus on olemas, kui kohus ^{otsuse} kui kaebuse esemeks olevat tegu valehindamise tagajärjel vajalikuks või ülearuseks peab, või kui ta kaebajana esineva isiku sellekohas

13) Gleispach, op. cit., lk. 279

seid õigusi valesti kinnitab või eitab 14).

2. Kui otsuse aluseks olev tegu seaduse valetõlgendamisega on allutatud sellele teole mittekohaldatavale seadusenormile ja seda kasel juhul, kui karistused mõlema normi järele oleksid võrdsed (§§ 281 p. 10 ja 344 p. 11).

Väidet, et seaduse õigel tõlgendamisel süüks pandav tegu oleks tulnud kvalifitseerida raskema seadusenormi järele, saab rakendada ainult süüaluse kahjuks.

3. Kui kohus karistuse määramisel on ületanud oma karistamisvõimsuse või seadusliku karistusnormi piirid, kuivõrd viimane ei ole õigustatud seaduslike kergendus- või raskendus- asjaolude rakendamisega (§§ 281 p. 11 ja 344

14) Gleispach, op. cit., lk. 280

p. 12).

Ettetoodu on ainukene võimalus vaielda karistuse suuruse peale. On aga kohus karistuse määramisel kinni pidanud oma karistamiskompetentsist ja seaduse normest, ei kuulu kassatsioonikorras lahendamisele küsimus, kas karistus ei ole mitte liiga raske või kerge.

Nagu eestoodud puutist näha, tuleb kohut karistuse määramisel arvestada kaheksa võimalusi: a) karistus on kas rakendatavas seadusnormis vastavais piires ette nähtud, või b) kuulub see karistus vastavate kergendavate või raskendavate asiolude olemasolul suurendamisele või vähendamisele. Viimaseid saab aga kohus karistuse määramisel rakendada ainult seaduses ettenähtud piires, juhtudel ja määral, sellest mittekinnipidamine moodustab kassatsioonipõhjuse.

Samuti moodustab kassatsioonipõhjuse asiolu, kui kohus süüalusele määratud karistuse suurust, kuigi see ei ületa rakendatud seaduse-normi ettenähtut, on põhjendanud kergendavate või raskendavate seaduslike asjaoludega, milliseid seaduses ei leidu. On aga karistus-määr põhjendatud vaid üldiste asioludega, ei anna see põhjust otsuse kasseerimiseks ¹⁵⁾.

Karistuse määr ei ole ületatud mitte ainult siis, kui niisuurat või nii väikest ka-ristust rakendatud seadusnorm ette ei näe, vaid ka siis, kui on kohaldatud vale karistuseliiki, kohaldatud mittelubatud lisakaristust, või seda mitte kohaldatud vastavate eeskirjade olemas-olul.

15) Gleispach, op. cit., lk. 281.

Kui edasikaebuse põhjal, mis on esitatud süüaluse kahjuks, asja uuesti otsustav kohus ületab endise karistuse piirid, olgugi, et rikkumata eeltoodud norme, siis moodustub see kassatsioonipõhjuse.